

CM8-02 Taking Tires from Borrower - הלואה: הלוואה

Bava Metzia (Mishnah 113a)

— לא ימשכנו אלא בבית דין — **he may not exact security from him except in court;** — ולא יכנס לביתו ליטול משכנו — **and he may not enter [the borrower's] house to take an article of his as security,** — שְׁמַעְמַר „בְּחוּץ תַּעֲמֹד” — **as [the verse] says (Ki Seitzei 24:11): You shall stand outside.**

Bava Metzia (Gemara 113a)

— מִנְתַּח וְתוֹחֵי אֵין — **may certainly seize** an article from the borrower in the street to give to the lender as security, — אָבֵל — **but he may not exact security** from the borrower by entering his house. — אָמַר שְׁמוּאֵל — **Shmuel said:** — שְׁלִיחַ בַּיִת דִּין — **An agent of the court**

Zohar Chodosh (18b)

— בכל לילה ולילה קודשא בריך הוא מחדש לון נשמתיהו — **During each and every night, Hashem renews our neshamos for us.** — ר' שמעון — **R' Shimon said:** — רבה אמונתך — **That is what is written (Eichah 3:23): They are new every morning; great is Your faithfulness.** — ואפילו כל אדם נמי בהאי עלמא — **R' Yitzchak said:** — נאים בשינתיה בכל לילה — **goes to sleep every night,** ואשתכחת בכמה חיובים — **and his neshamah goes up** to higher realms. — ומהימנותא רבא — **But many faults are found** in it before Hashem. — קמי קודשא בריך הוא — **Nevertheless, through Hashem's great faithfulness,** — אחזיר לה לגופא — **and Hashem renews it.** — ומחדש לה קודשא בריך הוא — **Because: Great is Your faithfulness.** — משום "רבה אמונתך" — **Why?** — ולמה — **From here we learn** — ומכאן — **if one owes money to his fellow,** — שהמתחייב בממון לחבירו — **and this fellow finds something** of the other person **that he is holding in his hand,** — אסור לו להחזיק בפקדון עד שיתנהו לו חבירו — **it is forbidden for him to hold on to that deposited item until his fellow pays him [the money]** that he owes.

איסור למשכן לוח

רא"ש (ב"ק כז:) - ודוקא אם בא לגזול ממנו או שראה חפץ שלו בידו הוא דאמרינן הכי אבל למשכנו בשביל חוב שחייב לו לית ליה רשותא, דתנן בפרק המקבל דף קיג. המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין. מגיד משנה (הל' הלוואה ג, ד) - ואין זה לא גנב ולא גזול אלא גזירת הכתוב היתה שלא לעשות כל אדם דין לעצמו.

שו"ת ריב"ש (סי' שצו) - בהלוואה ממש בודאי שאין לו ליכנס לביתו למשכנו ולא לחטוף מידו. שלחן ערוך (צו, ו) - אם בא למשכנו שלא בשעת הלוואתו לא ימשכנו הוא בעצמו שאם משכנו הוא בעצמו עובר בלאו, אלא בית דין ישלחו לו שלוחם ואף שלוחם לא יכנס לביתו למשכנו אלא אם ימצא לו דבר בחוץ יקחנו.

שלחן ערוך (חשן משפט ד, א) - ...ומכל מקום אין לו רשות למשכנו בחובו.

תפיסה בלא עדים

שער משפט (ד, א) - היכא שכופר לו חובו רשות בידו למשכנו שלא בעדים כדי שיהיה נאמן במיגו דלא תפסתי, דאף דאסור למשכנו בעצמו היינו היכא שיכול למשכנו על פי בית דין אבל בכי האי גוונא דלא יוכל לגבות ממנו על ידי בית דין יכול לתפסו בעצמו.

קצות החושן (ד, א) - ראיתי רבים מתחכמים בזה לתפוס מחבירו איזה חפץ בכדי שיהיה לו מגו קודם בואו לדין ולא שפיר עבדי וקרוב לאיסור תורה אם הוא על ידי תפיסה, ועיין בסימן צו ושם מבואר אצלינו צד קולא בזה אבל הישרים בלבותם אין להם להקל. [וע"ע חשן אהרן, ועי' אמרי בינה הל' דיינים סי' י'; אבל עי' שם ח"א תשובה ג, אות ו']

תפיסה לשם גוביינא

קצות החושן (צו, ב) - כתב בנימוקי סוף פרק המקבל בשם רבינו תם בהא דאמרו לא ימשכנו הוא בעצמו, וא"ת והא אמרינן בפרק המניח דעביד אינש דינא לנפשיה ותירץ דהיינו בכלי של עצמו אי נמי כשבא בתורת גביה אבל הכא מיירי שבא בתורת משכון ע"ש, ומשמע דבתורת גבייה שרי, אמנם לפי עניות דעתי לא יכולתי להבין דהיכי שייך תורת גבייה בלא בית דין ומאן שם ליה ואם כן אינו אלא למשכון וצ"ע.

אמרי בינה (הל' דיינים סי' י') - הכל כשלקח למשכון אף שהוא לגוביינא גם כן מכל מקום לא סילק את עצמו מכל נכסי הלואה ורק לבטחון גם כן ובמשכון כזה אסרה התורה לכנוס לביתו, אבל היכא דלגוביינא שהבית דין יגבהו לו רק מזה אינו עובר בנטילתו והיינו דזה הוי כלוקח ממש לפרעון ונפקע כל החוב מן המלוה... ולפי זה אותן התופסין מיד חבירו קודם שבאו לדין כמה שכתב הקצות החושן שם אינן רשאים, רק אם מסלקו שיעבודן מכל נכסיו ותופסין זה רק לגוביינא אז מותר כמו שסובר רבינו תם. [וע"ע תהלה לדוד; ועי' פסקי דין רבניים כרך טז, עמ' 289].

תפיסת פקדון

שו"ת ריב"ש (סי' שצו) - וכן נשתמשו הגאונים ז"ל מדין התפיסות שיוכל אדם לעכב פקדון שבידו לטעון עליו אם הוא חייב לו מצד אחר מטעם עביד איניש דינא לנפשיה, ולכן יכול לעכבו להציל את שלו אף על פי שהיה יכול להציל ממונו בבית דין.
רמ"א (חשן משפט ד, א) - ויש אומרים [אם] אינו צריך למשכנו כי הוא כבר אצלו בפקדון או מצאו ביד אחר מותר לתפסו.

ים של שלמה (ג, ה) - נראה דוקא שתופס משלו, אבל היכא שיש בידו משכון או פקדון יכול לעכבו אפילו לכתחלה כדי להציל ממון שלו בכל טצדקי דבעי מאחר שברור לו שהוא חייב לו ולא יכול לברר עליו בעדים, וזה לא נקרא עביד דינא לנפשיה שהרי לא תפס אלא שמעכב את שלו בשב ואל תעשה.
קצות החושן (ד, א) - גבי פקדון משמע דליכא איסור כלל לעכבו תחת ידו וכמו שכתב מוהרש"ל. אבל מדברי הזוהר מבואר דהוא איסור גמור... ולכן בעל נפש ירחיק מזה. [ועי' שו"ת רדב"ז (ג, תפה)].

ברכי יוסף (ד, ה) - והני מיילי שקדם החוב לפקדון, אבל קדם הפקדון לחוב מותר לעכבו, הרמ"ע מפאנו.
הלכה פסוקה (ד, 52) - כי מאחר שהיה כבר פקדון בידו היתה ההלואה לחברו על סמך הפקדון... ויש לכונן זה הלשון הרמ"א כאן, שהוא כבר אצלו בפקדון.

חשן אהרן (שם) - עי' בקצות החשן... ונראה לי דהיינו דוקא כשתופס הפקדון בתורת גוביינא ואינו יורד עמו עוד לדין בזה הוא דיש לומר כיון דמחייב בהשבה אינו רשאי לתופסו, דאף על גב שמעכבו בשביל חובו אפילו הכי השבה לא עביד... אבל היכי שאינו תופסו כי אם למשכון עד שירד עמו לדין ובבואו לפני בית דין יגיד כל הענין כמו שהוא כי באמת יש לו פקדון בידי רק אני תופסו בשביל חוב המגיע בזה אין איסור.

ישועות ישראל (ד, ב) - מיהו היכא דאיכא הפסד ברור יראה לדברי הכל רשאי לעכב הפקדון כיון דלא מידי קעבד.

יביע אומר (ו, א) - מכל הנ"ל למדנו שאם לא בא לידו בתורת פקדון רק ששכח אצלו חפץ בודאי שיכול לתופסו ולגבות ממנו דמי גזילתו שגזל ממנו.